

Europeiska
unionens råd

Bryssel den 19 november 2018
(OR. en)

13991/18

CFSP/PESC 1021
DEVGEN 186
CLIMA 203
COPS 417
ENV 729
ONU 96
RELEX 942

LÄGESRAPPORT

från: Rådets generalsekretariat
till: Delegationerna

Ärende: Diplomati i vattenfrågor – Rådets slutsatser (den 19 november 2018)

För delegationerna bifogas rådets slutsatser om diplomati i vattenfrågor, som antogs av rådet vid dess 3652:a möte den 19 november 2018.

RÅDETS SLUTSATSER OM DIPLOMATI I VATTENFRÅGOR

RÅDET antog följande slutsatser:

INLEDNING

1. Tillgång till vatten är en nödvändig förutsättning för människans överlevnad och värdighet och utgör grunden för samhällets och miljöns återhämtningsförmåga. Vatten är livsnödvändigt för människors näring och hälsa, och avgörande för förvaltningen av ekosystem, jordbruket, energitryggheten och den övergripande globala säkerheten (*planetary security*). Att säkerställa hållbar tillgång till säkert dricksvatten och säkra sanitära system, att uppnå hållbar vattenförvaltning, att förhindra vattenbrist och minska antalet översvämningar utgör mycket viktiga globala utmaningar för det 21:a århundradet i en värld med en ökande befolkning som i allt högre grad påverkas av klimatförändringarna. I och med att majoriteten av världens sötvattensresurser är gränsöverskridande är hållbar och effektiv vattenförvaltning en internationell fråga, vare sig den avhandlas på subnationell, bilateral, regional eller multilateral nivå.
2. Spänningar och konflikter kring tillgången till och användningen av vatten fortsätter att öka, så även de gränsöverskridande effekterna av vattenrelaterade konflikter inom länder, i takt med att tillgången till och kvaliteten på världens vattenresurser och ekosystems försämras och hotet om vattenbrist sprider sig. Vattenbrist kan påverka fred och säkerhet, och vattenrelaterade risker kan leda till mycket höga ekonomiska och mänskliga kostnader – som kan få direkta följder för EU, inbegripet genom migrationsflöden.
3. Mot bakgrund av detta blir samarbete om vatten på alla nivåer allt viktigare. I linje med EU:s globala strategi och rapporten från högnivåpanelen för vatten och den globala högnivåpanelen för vatten och fred krävs politiskt engagemang på hög nivå för att förebygga och minska de potentiella konfliktkällor som gemensamma vatten innebär samt främja fred och säkerhet.

4. Man behöver ta itu med de vattenrelaterade konsekvenserna av klimatförändringarna, bland annat genom att skapa synergieffekter mellan vatten- och klimatdiplomatin i enlighet med rådets slutsatser om klimatdiplomati av den 26 februari 2018.

VATTEN OCH SÄKERHET, STABILITET OCH FÖREBYGGANDE AV KONFLIKTER

5. Rådet avser att öka EU:s diplomatiska engagemang i vattenfrågor som ett verktyg för fred, säkerhet och stabilitet. EU:s diplomati i vattenfrågor måste syfta till att främja förebyggande, begränsning och lösning av konflikter, till att bidra till en rättvis, hållbar och integrerad förvaltning av vattenresurser från källa till hav och till att främja motståndskraft mot klimatförändringarnas påverkan på vatten. Samarbetet om vatten måste utnyttjas för att främja regional integration och åtgärda politisk instabilitet.
6. EU fördömer med kraft användning av vatten som ett vapen i krig: i detta sammanhang kan förstörelse av vatteninfrastruktur, förorenande av vatten och avledning av vattendrag i syfte att begränsa eller förhindra tillgången till vatten utgöra brott mot internationell rätt.
7. EU har sedan länge samarbetat kring vatten och har positiva erfarenheter av detta, och kommer att driva initiativ för att dela med sig av sina erfarenheter och kunskaper med partnerländer, i synnerhet i instabila områden.
8. I stora delar av Mellanöstern och Nordafrika bidrar en kombination av återkommande perioder av torra, fysisk vattenbrist och dålig vattenkvalitet, väpnade konflikter, tvångsförflyttning, bristande vattenförvaltning samt låg institutionell effektivitet till en tilltagande vattenkris. I andra fall, till exempel området kring Tchadsjön och Aralsjön, har vattenresurserna minskat dramatiskt och trycket på dem förväntas växa sig allt större på grund av ett ohållbart utnyttjande eller påverkan med anledning av klimatförändringarna. Anläggning av stora dammar i internationella floder som Nilen och Mekong kan bidra till spänningar bland strandstaterna och de kringliggande områden som påverkas. Om samtliga parter begär detta står EU redo att stödja ansträngningarna för att ta itu med dessa utmaningar.

9. Den höga representanten, kommissionen och EU:s medlemsstater uppmanas att säkerställa att säkerhetsutmaningar som har koppling till vatten beaktas inom ramen för konfliktförebyggande varningssystem och att kopplingen stärks mellan tidiga varningar och snabba insatser inom de olika politikområdena.
10. Kommissionen och medlemsstaterna uppmanas också att fortsätta att skicka hjälp för att främja tillgången till vatten och sanitära system, inbegripet vid humanitära kriser, i syfte att öka beredskapen och förmågan att genomföra insatser för att rädda liv, förbättra försörjningsmöjligheterna och levnadsvillkoren samt bidra till ökad motståndskraft hos befolkningar som är drabbade av katastrofer eller konflikter.

GRÄNSÖVERSKRIDANDE VATTENSAMARBETE, VATTENINSTITUTIONER OCH VATTENFÖRVALTNING

11. Ett centralt mål för EU:s diplomati i vattenfrågor är ett långsiktigt engagemang för att främja samarbetsstrategier för att ta itu med gränsöverskridande vattenrelaterade utmaningar. EU står redo att i partnerskap med andra arbeta för att främja en samarbetsinriktad och hållbar vattenförvaltning, och därvid uppmuntra och stödja regionalt och internationellt samarbete. Bra exempel på sådana samarbeten finns redan i Medelhavsområdet och i Latinamerika. EU uppmanar alla relevanta parter och aktörer att utarbeta och upprätthålla gränsöverskridande arrangemang, bland annat särskilda institutioner och kommissioner, för att maximera sin effektivitet på samtliga nivåer så att politiska och ekonomiska spänningar mellan och inom stater kan undvikas. Förvaltning, anpassningsförmåga och institutionella ramar spelar en central roll för förebyggandet av sociala spänningar och konflikter. Samarbete kring gemensamma vattenresurser är avgörande för att säkra en varaktig fred och en hållbar utveckling.

12. Effektiva gränsöverskridande arrangemang och överenskommelser, oavsett om de är globala, regionala eller bilaterala, kräver engagemang och deltagande från alla kustländer och länder som ligger uppströms. EU är också berett att stödja en konstruktiv dialog mellan berörda parter utifrån större infrastrukturprojekt med gränsöverskridande inverkan, oavsett om det handlar om vattnets kvantitet eller kvalitet. EU upprepar behovet av att fullständig efterlevnad av internationella miljö- och kärnsäkerhetsstandarder vid utveckling av projekt i EU:s grannländer som har inverkan på gränsöverskridande vattenresurser. EU välkomnar den konstruktiva dialog om vatten- och energifrågor i Centralasien som redan har lett till inledande avtal och plattformen för miljö- och vattensamarbete mellan EU och Centralasien.
13. EU kommer att fortsätta att främja anslutning till och genomförande av internationella avtal om samarbete i vattenfrågor, särskilt konventionen om skydd och användning av gränsöverskridande vattendrag och internationella sjöar (Helsingfors 1992) och Förenta nationernas konvention om icke-sjöfartsanvändning av internationella vattenvägar (New York 1997) och andra relevanta internationella avtal. EU välkomnar att konventionen om skydd och användning av gränsöverskridande vattendrag och internationella sjöar öppnas globalt för länder utanför den alleuropeiska regionen och kommer att fortsätta att bygga på de positiva kontakter som genomfördes 2018 genom att ytterligare främja och stödja nya anslutningar till konventionen.
14. EU är fast beslutet att främja en integrerad förvaltning av vattenresurser och effektiv, hållbar och integrerad vattenförvaltning. Stärkt vattenförvaltning på alla nivåer är av avgörande betydelse för långsiktig stabilitet. Den kräver lämpliga institutioner, tillförlitliga data, kapacitetsuppbyggnad, medvetandehöjande och finansiering. Den bör främja hållbar, varaktig och klimattålig vattenförvaltning och beakta kopplingarna mellan vatten, energi, livsmedelstrygghet och ekosystem. EU kommer i detta syfte att arbeta vidare med regionala institutioner och organisationer, nationella och lokala myndigheter, samhällen och det civila samhället, också genom att dra nytta av befintlig bästa praxis och initiativ, bland annat från befintliga internationella centrum som medfinansieras av EU.

**SE TILL ATT INGEN HAMNAR PÅ EFTERKÄLKEN - VATTEN I AGENDA 2030,
PARISAVTALET OM KLIMATFÖRÄNDRINGAR: ARBETA MULTILATERALT**

15. Både i Agenda 2030 för hållbar utveckling och Parisavtalet om klimatförändringar framhålls vattnets sektorsövergripande roll och de starka kopplingarna mellan vatten och många politikområden: säkerhet, mänskliga rättigheter, jämställdhet, klimatförändringar, hälsa, livsmedelstrygghet, energi, inlandssjöfart, kontroll av föroreningar, biologisk mångfald, ökenspridning, markförstöring och det övergripande behovet av mindre resurskrävande tillväxt. Att dra nytta av synergier och minimera köpsläende kommer att underlätta ett effektivt och konsekvent genomförande av båda agendorna. EU stöder kravet från Sendai-ramverket för katastrofriskreducering på mer motståndskraft i ny och befintlig kritisk vatteninfrastruktur och vikten av att öka medvetenheten och förbättra förståelsen för risken för vattenrelaterade katastrofer och deras inverkan på samhället.
16. EU arbetar enträget för de mänskliga rättigheterna till säkert dricksvatten och sanitet som delar ingående i rätten till en skälig levnadsstandard. EU anser att den mänskliga rättigheten till säkert dricksvatten ger alla, utan åtskillnad, rätt att få tillgång till tillräckligt med ofarligt och godtagbart vatten, som är fysiskt åtkomligt och överkomligt prissatt, för personligt bruk och hushållsbruk. EU inser även att den mänskliga rättigheten till sanitet ger alla, utan åtskillnad, rätt till fysisk och överkomlig tillgång till sanitet, på livets alla områden, som är ofarlig, hygienisk, säker, socialt och kulturellt godtagbar och som ger integritet och garanterar värdighet. Som ett led i detta engagemang kommer EU att fortsätta att stödja och skydda människorättsförsvare som arbetar med miljöfrågor.

17. EU bekräftar sitt starka engagemang för genomförandet av FN:s Agenda 2030 och framhåller att framsteg med mål nr 6 ("säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla") är väsentligt för att uppnå andra mål för hållbar utveckling. Eftersom nuvarande framsteg är otillräckliga, vilket påpekas i 2018 års sammanfattande rapport om vatten och sanitet, förbinder sig EU att öka denna ansträngning genom sina insatser inom utvecklingsarbetet och uppmanar alla partner och aktörer att vidta nödvändiga ytterligare åtgärder för att genomföra mål nr 6, dess riktmärken och andra vattenrelaterade hållbara utvecklingsmål. Alla berörda parter bör spela sin roll för att förverkliga en integrerad förvaltning av vattenresurser, även på gränsöverskridande nivå. Uppdaterade och tillförlitliga indikatorer och data krävs inte endast för att övervaka framstegen, utan också för ansvarsskyldighet och transparens.
18. Kvinnor, flickor och ungdomar spelar en avgörande roll för att uppnå mänsklig utveckling och hållbar tillväxt för alla. Kvinnor påverkas särskilt av brist på tillgång till vatten och sanitet och drabbas därvid av långtgående effekter, t.ex. långa och ibland farliga resor för att hämta vatten eller använda sanitära inrättningar. Rådet bekräftar vikten av att integrera ett jämställdhetsperspektiv i diplomatin i vattenfrågor.
19. EU betonar den cirkulära ekonomins betydande bidrag till vattenbesparing, bland annat genom återanvändning, understryker vikten av digitala, teknikbaserade och andra innovativa lösningar, särskilt naturbaserade lösningar, och uppmanar kommissionen och EU:s medlemsstater att finansiera och stimulera forskning och partnerskap för vatten, med deltagande av offentliga och privata aktörer.
20. Det finns en grundläggande koppling mellan vatten och klimatförändringar. Anpassningsrapporter i enlighet med Parisavtalet erbjuder ett bra tillfälle att informera om genomförandeåtgärder för hållbar och integrerad vattenförvaltning i linje med Parisavtalet och Agenda 2030. FN:s generalsekreterares klimattoppmöte 2019 kommer att vara ett viktigt evenemang för att öka medvetenheten om behovet av förstärkta klimatåtgärder, både i fråga om begränsning och anpassning.

21. EU och dess medlemsstater kommer att bidra till samordnade internationella insatser för att på ett heltäckande sätt ta itu med de många och övergripande dimensionerna av vatten. I detta hänseende välkomnar EU de senaste diskussionerna i FN:s säkerhetsråd och i andra forum som kopplar samman vatten, klimat, fred och säkerhet, och uppmanar EU:s medlemsstater att fortsätta att ta upp dessa frågor i samråd och debatter i säkerhetsrådet och andra relevanta forum. EU stöder helhjärtat arbetet på multilateral nivå och välkomnar toppmötet inom ramen för det politiska högnivåforumet 2019 och understryker vikten av effektiv samordning av FN:s arbete om vatten och sanitet, särskilt genom FN:s rådgivande grupp för vattenfrågor, för att förbättra samstämmigheten, öka kunskaperna och underlätta systemomfattande strategiska diskussioner och behovet av ett FN-möte på hög nivå om vattenfrågor. EU välkomnar uppstarten av FN:s årtionde för vatten 2018–2028 som ett bidrag till att skynda på framstegen med att uppnå mål nr 6 och andra vattenrelaterade riktmärken i Agenda 2030.

I RIKTNING MOT FÖRSTÄRKTA INSATSER

22. EU bekräftar sitt fortsatta engagemang för att ta itu med utmaningar på vattenområdet runt om i världen. I linje med EU:s globala strategi och det nya samförståndet om utveckling erkänner EU behovet av konkreta åtgärder för att främja sund vattenpolitik och bättre samordna internationella insatser, intressen och strategier. Rådet uppmanar den höga representanten, kommissionen och medlemsstaterna att använda alla tillgängliga verktyg för att se till att man genom integrerad vattenpolitik och vattenåtgärder tar itu med samtliga utmaningar – politiska och säkerhetsmässiga, utvecklingsmässiga, humanitära och miljömässiga.
23. Rådet uppmanar den höga representanten, kommissionen och medlemsstaterna att i tillräcklig grad beakta betydelsen av vatten och sanitet i planeringen av framtida finansiellt och tekniskt samarbete med partnerländer, även inom nästa fleråriga budgetram, och uppmuntra den privata sektorns investeringar och partnerskap i vatteninfrastruktur och kapacitetsuppbyggnad för att kompensera för de investeringsbrister som inte kan täckas enbart genom offentlig finansiering.